

“Görsən ki, yorulmusan, o zaman efiri tərk etməlisən”

Dilərə Səlimin sözlərinə görə, 26 ildir televiziya da olsa da, hər dəfə canlı efirin stressini yaşayır

Onunla söhbət adama o qədər xoş gəlir ki... Mələhətli səsi ilə yanaşı, səmimiyyəti, sadəliyi ilə söhbətə şirinlik qatır. Müsahibimiz 26 ildir televiziya sahəsində küllüq vuran, Azərbaycan Dövlət Televiziyasından çox yaxşı tanıdığımız, ölkəmizdə ilk tok-şou müəlliflərindən olan diktor və aparıcı Dilərə Səlimdir. Təvazökarlıq edib, özü boynuna almışa da, rəssamlığı ikinci sənəti hesab etmək olar.

- İndiki Azərbaycan Dillər Universitetinin alman dili fakültəsini bitirmisiniz. Necə oldu ki, yollarınız televiziya ilə kəsişdi?

- Mən üçüncü kursda oxuyanda bizi universitetdən beş illik Berlin Universitetində oxumağa göndərdilər. Mən də müsabiqədən keçdim və sözügedən universitetdə oxumaq şansı qazandım. Atam mənim başqa ölkədə təhsil almağıma razı olmadı. Azərbaycandakı ataların əksəriyyəti kimi o da düşündü ki, oğlan gedib xaricdə oxuya bilər, amma qız yox. Atam özü də mənə dedi ki, əgər oğlan olsaydın, icazə verərdim. Buna görə çox küsdüm, çox pis oldum. Bu məqamda 1990-cı illərdə Azərbaycan Televiziyasında diktor müsabiqəsi elan edildi. Atam məsləhət gördü ki, özümü sınayım. Məqsədi fikrimi yayındırmaq idi, bildirdi ki, Almaniya təhsil almağıma icazə vermədiyinə görə çox pis olmuşam. Dörd turdan ibarət müsabiqədə 200 nəfərin içindən 5 nəfər seçildi, onlardan da biri mən oldum. Əslində müsabiqəyə heç də həvəslə qatılmamışdım, sadəcə, bütün dünyaya küsdüyüm üçün fikrim dağılsın deyərək getmişdim. Məndə bu sənətə sevgi, istək sonradan yarandı və indiyə qədər də işimi sevərək görürəm.

- Dilərə xanım, deyərsən, yoldaşınızla da televiziya vasitəsi ilə tanış olmusunuz?

- O, mənə televiziya da görüb AzTV-yə zəng etmişdi. O vaxt AzTV-dən başqa kanal yox idi. Tamaşaçılar AzTV-yə zəng edirdi, məktublar yazırdılar.

- Aralarında yaqın sevgi məktubları da olub...

- Olurdu. Bəzilərin saxlamışam. Onları görəndə yoldaşım əsəbiləşir. Deyirəm, xatirədir, qoy qalsın. Təsəvvür edin, başqa kanal yoxdur və hamı sənə baxır. Bizdən yeddi il əvvəl müsabiqə keçirilmişdi. Tamaşaçılar yeddi il əvvəl gələn diktorlara artıq öyrəşmişdi. Birdən-birə yeni simalar gəldiyindən tamaşaçılar üçün də maraqlı idi. Buna görə çox adam zəng edir, məktub yazırdı. Zəng edənlərin arasında həyat yoldaşım da var idi. Mən zənglərə nəzakət qaydasında cavab verməyə çalışırdım. Yəni ciddi yanaşmırdım, düşündürdüm ki, tamaşaçılar, efiərdən görüb öz məhəbbətini izhar edir. Amma yoldaşım çox təkid etdi. Təkcə zəng etməklə kifayətlənmədi, arxamca dəfələrlə televiziya da gəldi, işdən çıxanda mənə qarşıladı. İstər-istəməz mənə də yavaş-yavaş ona qarşı maraq yarandı.

- Nə qədər müddət keçəndən sonra "hə" dediniz?

- Tanışlığımızın 3-4 ayından sonra ailə qurmaq qərarına gəldik. Yoldaşım indi də deyir ki, əvvəlcədən ailə qurmaq fikri ilə gəlmişdi. Mən də soruşurdum ki, axı sən mənə tanıyırdın, efiərdə görməklə necə adam olduğumu hardan bilirdin? O da deyirdi ki, hiss edirdim ki, axtardığım, istədiyim insansan. 3-4 ay ərzində onunla ünsiyyətdə olan, onun ailəsini yaxından tanıyandan, o, bizim ailəni yaxından tanıyandan sonra nişanlandıq.

- Yoldaşınız yaqın ki, bildirdi ki, sizə zəng edən təkcə o deyil. Ailə qurandan sonra sizi televiziya da uzaqlaşdırmaq istəmədi ki?

- Tanışlığa gələndə rəhmətlik atam ondan ailə qurandan sonra mənə işləməyə icazə verib-verməyəcəyini soruşdu. O da dedi ki, özü necə istəsə, elə də olacaq. Atam da dedi ki, mənə söz verirsən, buna görə də özü necə istəsə, elə də olacaq. Sonradan yoldaşım boynuna aldı ki, mənim işləməyimi istəmirəm. Amma atama söz verdiyi üçün sözümdən çıxma bilməyib.

- Yoldaşınız hansı sahənin adamıdır?

- İqtisadçıdır, amma uzun illərdir zərgər kimi çalışır.

- Bir müddət Amerikada, Türkiyədə qalmısınız. Yaqın yoldaşınızın işi ilə bağlı olub...

- Yoldaşımın uşaqlıq dostu Amerikada ailə qururdu.

Buna görə ora getdik və yay fəslinə düşdüyünə görə 3-4 ay orada qaldıq. Kəçik qızım da orada dünyaya gəldi. Sonra belə bir fikir yarandı ki, köçüb Amerikada yaşayaq. Özü də istəmədi, mən də. Orada qala bilməzdik.

Türkiyədə də yoldaşım öz işini qurmuşdu, buna görə beş il orada yaşadım. Mən də çox sevdiyim işimdən ayrılmalı oldum. Düşündüm ki, sənətimə nə qədər bağlı olsam da, ailəni parçalamaq düzgün deyil. Kişi haradadırsa, qadın da onun yanında olmalıdır. O beş il ərzində işsiz qaldım.

- Üçüncü kursdan etibarən daim işləyən biri kimi sizin üçün çətin olmadı ki işdən uzaqlaşmaq?

- Beş il ərzində sevdiyim başqa bir işlə məşğul oldum, üreyimlə qalan arzumu Türkiyədə reallaşdırdım. Orta məktəbin aşağı siniflərində rəssam olmaq istəyirdim, əl qabiliyyətim də var idi. Arzumu gerçəkləşdirə bilmədim, nədənsə bu sənətin arxasınca getmədim. Amma rəssamlıqla məşğul olmaq üreyimlə qalmışdı. Orada işsiz qalanda eşitdim ki, Türkiyədə azərbaycanlı rəssam Lətafət Məmmədovanın rəsm kursları var. Yazıldım və Türkiyədə qaldığım beş il ərzində Lətafət xanımın emalatxanasında rəssamlığı öyrəndim. İndiyə qədər 20-yə yaxın tablo çəkmişəm. Arasında portret də, natürmort da, peyzaj da var.

- Rəsmilərdən ibarət sərgi keçirmək istəmirsiniz?

- Nəşə hələ cəsəret etmirəm. Sadəcə, bu, mənim hobbimdirdi, rəssam deyiləm ki...

- Təvazökarlıq etsəniz də, beş il bir sənətlə məşğul olmaq o deməkdir ki, yaxşı çəkirsiniz.

- Hər halda bəlkə rəngləri düzgün qoyuram. Amma deyər bilmərəm ki, mən rəssamam. Düşünürəm ki, rəssamlıq Allah vergisidir. Allah bu istedadı verib, onu illərlə təkmilləşdirmək olar. İndi Allah mənə, sadəcə, cizmaq və boyamaq bacarığı verib. Rəssamam deyər bir iddiam yoxdur.

- Dilərə xanım, gözəl xanımınız. Özünü formada saxlamaq üçün xüsusi formulanız var?

- Məncə, bu, genlərlə bağlıdır. Mən daha çox atama oxşayıram. Atam da arıq və hündürboylu olub. Uşaqlıqda bədii gimnastika ilə məşğul olmuşam. Universitetdə oxuduğum dörd il müddətində isə milli rəqsə gedirdim. Universitetimin ansamblında çox vaxt solo rəqsləri ifa edirdim.

- Kəçik qızınız bu il 11-ci sinfi bitirib, bəs böyük qızınız harada təhsil alır?

- Böyük qızım Avropada biznesin idarə edilməsi ixtisası üzrə təhsil alır. Balacam isə ADA Universitetində Beynəlxalq əlaqələr fakültəsinə qəbul olub. Onlar hazırda cəmiyyətimizdə lazım olan müasir sənətləri seçiblər. Sənət seçimlərinə qarışmasam da, hərədən AzTV-yə aparıb "mətbəx"i öyrətməyi təklif edirdim, amma həvəs göstərmədilər.

- Böyük qızınız Avropada oxumağa gedəndə icazə vermək kimi fikir keçdi könlünüzdən?

- Əslində yarımda olmasını istəyirdim. Amma yadıma düşdü ki, mənim valideynlərim mənə xaricdə təhsil almağa qoymamışdılar. Eyni şeyi təkrarlamaq istəmədim, düşündüm ki, bu, düzgün deyil. Həm də müasir dövrdə yaxşı təhsil almaq istəyirsənsə, dünya təcrübəsindən faydalanmaq lazımdır. Amma üreyim onun yanında qalır, hər gün danışırdım.

- Qızlarınızı necə tərbiyə edirsiniz, mühafizəkar, yoxsa demokrat ana kimi?

- Qızlarımdan soruşsanız, deyəcəklər ki, çox mühafizəkar anayam. Ola bilsin ki, bu, mənim valideynlərimdən irəli gəlir, gördüyümü tətbiq edirəm. Amma düşünürəm ki, qızlarımı sıxmıram. Əgər qızıma xaricdə oxumağa imkan verməmişəm, demək, yetərincə demokratam.

- Dilərə xanım, bir az da sənətinizdən danışaq. Özünü televiziya da kənarda təsəvvür edirsiniz?

- Elə aparıcılar, televiziya işçiləri var ki, deyirlər, özümü televiziya da təsəvvür edə bilmərəm, stressə düşürəm. Amma mən 5 il televiziya da qalmışam. Bundan başqa, qısa müddət Amerikada qalanda, təhsil almaq üçün 6 aylıq

Almaniyaya gedəndə televiziya da qalmışam. Demək, televiziya da yaşaya bilərəm. Çünki sevdiyim başqa məşğuliyyətlərim var. Məsələn, rəssamlıqla məşğul olaram.

- Qərb ölkələrində, ABŞ-da, qonşu Türkiyədə, Rusiyada efiərdə 50 yaşdan yuxarı aparıcıları, jurnalistləri tez-tez görürük. Yaşlı xəbər, veriliş aparıcılarına daha çox baxılır. Amma Azərbaycanda bu ənənə yoxdur. Səbəb nədir?

- Səhv etmirəmsə, CNN-də belə bir qayda var ki, xəbər aparıcısı 30-35 yaşdan yuxarı olmalıdır. Burada tamaşaçının inanmaq, güvənmək faktoru var. Çünki 30-35 yaşdan yuxarı insanların həyat təcrübəsi var. Bu baxımdan təbii ki, tamaşaçı 20 yaşlı aparıcıdan daha çox yaş 30-35-dən çox olan aparıcının sözlərinə inanar.

Azərbaycandakı özəl kanalları deyər bilmərəm, amma dövlət kanalında özünüz də gördüyünüz kimi, aparıcılar arasında gənc nəslin də, orta nəslin də nümayəndələri var. Roza xanım, Rafiq Hüseynov kimi əfsanəvi diktorlarımız özləri efiərə çıxmaq istəmirlər. Rafiq müəllimin fikrincə, aparıcı uzun müddət fasilədən sonra efiərə çıxmamalıdır, aparıcı tamaşaçının gözünün qabağında yaşlanmalıdır, tamaşaçı hər il onu görə-görə gözü öyrəşməlidir. Onun fikrincə, böyük fasilə verəndə tamaşaçı son dəfə efiərə çıxdığın vaxtla bir müddət sonra çıxdığın vaxtı müqayisə edir və fərqi böyük olduğunu görür. Amma tamaşaçı sənə hər gün gördəndə olduğunu kimi qəbul edir, onun gözündə yaşlı görünmərsən. Rafiq müəllim də, Roza xanım da müəllimlərim olub. Hələ də tamaşaçıların gözü onları axtarır. Cəmiyyət içərisinə çıxanda, tədbirlərdə olanda, insanlarla ünsiyyət zamanı dəfələrlə mənədən Rafiq müəllimlə Roza xanımı soruşurlar. Özlərinə də demişəm, amma onlar efiərə çıxmaq istəmirlər. Bu, onların qərarıdır və hörmətlə yanaşmalıyıq.

- Siz necə, tamaşaçıların gözü qarşısında yaşlanmaq istərdiniz?

- Hələ ki, gücüm yetirsə, bacarımsa, çalışıram. Hər həftə rusiyalı televiziya aparıcısı 80 yaşlı Poznerin verilişini səbirsizliklə gözləyirəm. İnsanın o boyda "sandığı", potensialı var və televiziya ondan faydalanır. Çünki tamaşaçı auditoriyası çox böyükdür. İnsanda o potensial varsa, tamaşaçı onu axtarırsa, istifadə etmək olar. Amma görsən ki, potensialın, gücün, marağın yoxdur, artıq yorulmusan, o zaman efiri tərk etməlisən. Əsas maraqdır. Maraq hər iki tərəfdən olmalıdır - həm televiziya da çalışan insan özü baxımlı veriliş hazırlamağa maraqlı olmalıdır ki, tamaşaçını cəlb etsin, eyni zamanda tamaşaçıda da maraq olmalıdır ki, o aparıcını axtarsın. İkitərəfli maraq varsa, tamaşaçıların gözü qarşısında yaşlanmaq olar.

- Canlı efiərdə çalışmaq, kənardan görüldüyü kimi, heç də asan deyil, stressli, məsuliyyətli işdir. Bir sözü səhv deməklə bir fikir dəyişilə, böyük bir səhvə yol vermiş olarsınız. Bu baxımdan yaqın çox yorulursunuz. Yorgunluğunuzu necə çıxarırsınız?

- Dekabrın 31-də də, yanvarın 1-də də, Novruz bayramı günlərində də, axır çərşənbədə də - bütün ölkə dinlənen, bayramı qeyd edən vaxt mən canlı efiərdə olmuşam. Bizdə həftə sonu dincəlmək məsələsi yoxdur. Biz yalnız il-də bir dəfə məzuniyyətə çıxanda dincəlik, bir ilin stressini 1 ayda çıxarırdım.

Bir dəfə Almaniyanın səfiri müsahibim idi, dedi ki, ən dəhşətli stressi sinxron tərcüməçilər keçirirlər. Alimlərin araşdırmasına görə, tərcüməçilərin üreyi adi insanların üreyindən iki dəfə tez döyünür. Almaniyanın səfiri dedi ki, yaqın canlı efiri aparıcılarında da vəziyyət eynidir. Həqiqətən də elədir. Canlı efiərdə sözün çəkisi var, hansısa sözü səhv demək, süjeti çatdırmaq həyəcanı və s. var. 26 ildir efiərdə olsam da, hər dəfə canlı efirin stressini yaşayıram.

Lalə MUSAQIZI